

Doménové desatero

Od doby, kdy si začal klesat cestu z vojenských, univerzitních a výzkumných center mezi běžné smrtníky, urazil internet pořádný kus cesty. Ze spleti vzájemně propojených čistě textových dokumentů se stalo plně interaktivní prostředí, ve kterém se můžeme bavit, vzdělávat, komunikovat, nakupovat, zkrátka cokoli.

Přestože se internet stále vyvíjí, zůstávají domény jeho neodmyslitelnou součástí. Doménová jména stále představují jednu z nejpoužívanějších možností orientace v síti, díky které se vždy dostaneme na správné místo. Internet by bez nich byl vlastně nepoužitelný.

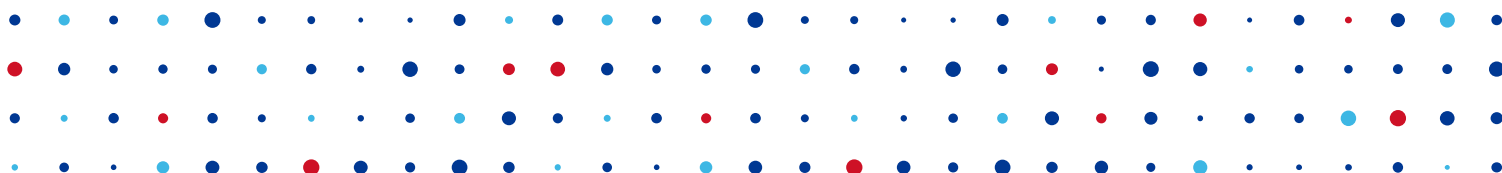
Pokud se o doménách chcete dozvědět více, sdružení CZ.NIC pro vás připravilo **Doménové desatero** – souhrn toho nejdůležitějšího z doménové problematiky.

1. Co je doména?

Představte si seznam kontaktů ve svém telefonu. Člověk by musel mít schopnosti jako Rain Man, aby si zapamatoval všechna čísla, a ještě věděl, komu které patří. Proto se v seznamu orientujeme hlavně podle jmen přidělených k číslu. A domény je možné k takovým jménům přirovnat. Jednotlivé počítače připojené k internetu se totiž mezi sebou identifikují pomocí své tzv. IP adresy. A ta není nic jiného než strukturovaná řada čísel, např. 209.68.1.11 u protokolu **IPv4** nebo 2001:1488:800:200:217:a4ff:fea7:49fe v případě novějšího protokolu **IPv6**. **Systém doménových jmen** (DNS) dává číselným adresám značně přívětivější tvář v podobě snadno rozpoznatelných a zapamatovatelných jmen, například www.nic.cz, a náš pobyt na internetu je tak díky němu mnohem pohodlnější.

2. Jsou všechny domény stejné?

Domény můžeme rozdělit na několik druhů – záleží, jakým způsobem se na ně díváme. Z čistě technického hlediska se domény dělí hierarchicky – na tzv. úrovně, přes které postupuje internetový prohlížeč, když mu zadáme vyhledat určitou adresu. Chceme-li navštívit stránku www.dobradomena.cz, začne prohlížeč pátrání od neviditelné tečky v kořenové úrovni; tou každá doména končí. Při zadávání adresy do prohlížeče se ale tato tečka uvádět nemusí. Od ní pokračuje k doméně nejvyšší úrovně (TLD – top level domain), což je v tomto případě .cz. Odtud v hledání postupuje k doméně druhé úrovně

dobradomena.cz až se dostane k cíli – k doméně třetí úrovně www.dobradomena.cz a zobrazí požadovanou stránku.

Domény nejvyššího řádu mohou být buď dvouznakové (ccTLD – country code TLD) – .cz, .sk, .de, .ru apod. nebo tzv. generické TLD (gTLD – generic TLD), jako jsou .com, .edu, .gov, .arpa, .int, .mil, .net a .org, které vznikly v 80. letech. K těm potom v roce 2000 přibýly .aero, .biz, .coop, .info, .museum, .name a .pro. Některé z těchto domén se setkaly s masivním využitím (.net, .com, .org), o jiné ale takový zájem není.

3. Kam se domény ukládají?

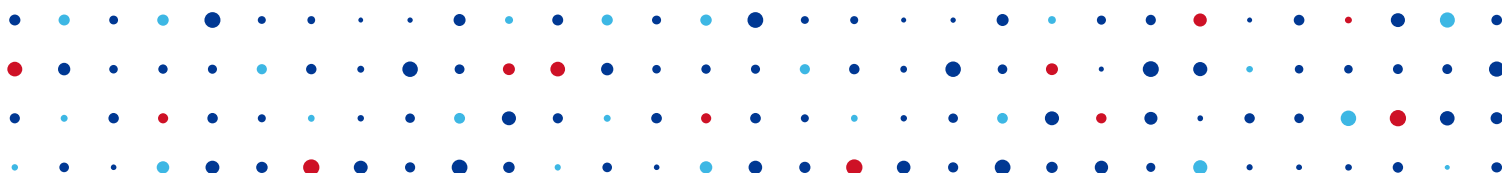
Domény jsou uloženy na tzv. jmenných serverech, které obsahují převodní informace pro transformaci doménového jména na číselnou adresu. S nimi potom komunikují počítače připojené k internetu. Systém těchto jmenných serverů je organizován ve stromové hierarchii s mnoha úrovněmi podle toho, kolik řádů (částí oddělených tečkami) doménové jméno má. Navenek však funguje jako ohromná globální databáze přístupná z jakéhokoli počítače připojeného k internetu.

Základem celého stromu je tzv. kořenová úroveň, která spravuje údaje o všech doménách prvního řádu (řády domén se číslují odzadu) – tedy o všech národních doménách jako .cz, .sk nebo .de a všech tzv. generických doménách jako .com, .org či .info. Tato kořenová úroveň má 13 základních jmenných serverů (**A – M**), o které se starají organizace jako je například **ICANN**, **RIPE NCC**, **NASA** nebo americká armáda. Každý z nich má desítky kopií v různých částech světa, z nichž dvě jsou i u nás v České republice. Každá doména prvního řádu má svého správce, který ve svém registru a na své vlastní síti jmenných serverů udržuje informace o doménách druhého řádu a obdobně pořád dále až teoreticky do libovolného řádu domén.

4. Kdo se o domény stará?

Celosvětovou autoritou v oblasti domén je organizace **ICANN**. Ta je celkově zodpovědná za hladký průběh základních technologických procesů, bez nichž by internet, včetně DNS, prakticky nefungoval. Pokud jde o doménová jména, je ICANN jediný, kdo může přidělovat domény nejvyšší úrovně.

Generické domény nejvyšší úrovně jako jsou například .com nebo .net spravují jednotlivé komerční organizace. Národní domény nejvyšší úrovně spravují různé instituce; v některých zemích je to

státní organizace, jinde je registr v rukou ryze komerčního subjektu nebo naopak nějaké neziskové organizace.

České republice přidělil ICANN **doménu .CZ** 13. ledna 1993. O pět let později se správy jejího registru ujalo zájmové sdružení **CZ.NIC**, které za tím účelem vzniklo z iniciativy držitelů doménových jmen, poskytovatelů internetových služeb a registrátorů. Zástupci všech tří skupin dodnes ve sdružení figurují. Hlavními činnostmi sdružení je provozování registru doménových jmen .CZ a 0.2.4.e164.arpa (**ENUM**) a osvěta v oblasti domén.

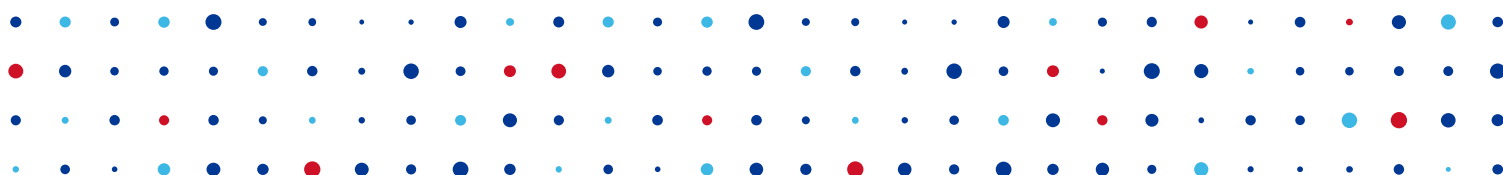
V současnosti se zaměstnanci sdružení intenzivně věnují zavádění zabezpečovací technologie **DNSSEC** do českých domén, rozšiřování služby **mojeID** nebo osvětě v oblasti IPv6.

5. Jak získat svou doménu .CZ?

Proces registrace domény není v České republice nic těžkého ani zdoluhavého. V zásadě jde o čtyři jednoduché kroky. Prvním je výběr jména, které musí splňovat určité technické podmínky a zároveň by mělo mít logickou návaznost na obsah či majitele prezentace. Po výběru jména je nutné ověřit, zda není obsazené – to lze zjistit u registrátorů, ale i přes službu **Whois** na stránkách CZ.NIC. Pokud jméno není volné, je třeba hledat jeho neobsazenou variantu nebo se domluvit se stávajícím majitelem na odkoupení domény. Pak následuje výběr **registrátora**. Cenové nabídky se různí – záleží na tom, jaké zájemce požaduje doprovodné služby (datová kapacita úložného prostoru, počet e-mailových adres, rychlost připojení serveru apod.). Dalšími kroky jsou už jen registrace u některého z partnerů sdružení – registrátorů a nakonec platba za vybrané doménové jméno.

6. Kolik stojí doména?

Každý registr domén má svůj vlastní ceník pro poplatky za registraci domén; jednotlivé ceny se mohou i výrazně lišit. V České republice byl v roce 1999 roční poplatek za doménu .CZ 800 korun, dnes je to už 125 korun bez DPH. To je ale velkoobchodní cena, kterou registrátoři platí CZ.NIC za náklady spojené s potřebnou správou, údržbou a ochranou registrovaných domén. Koncový zákazník se setkává s odlišnými cenami v závislosti na rozsahu službách poskytovaných registrátorem.

7. Co doménu ohrožuje?

Své domény paradoxně nejvíce ohrožují jejich majitelé, když při registraci neuvedou přesné kontaktní a technické údaje nebo je včas neaktualizují. Pak se může například stát, že oznámení o blížící se expiraci domény dostane bývalý zaměstnanec firmy a doménu ukořistí pro sebe.

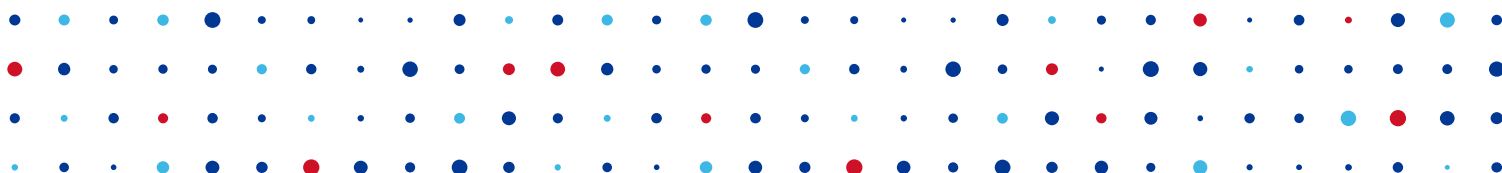
Na druhou stranu je pravda, že i domény jsou často vystavené útokům. O ně, resp. o jména, firmy či značky, které se pod nimi skrývají, mají zájem také nejrůznější internetoví podvodníci. Jednou z nejrozšířenějších praktik, k níž se uchylují, je tzv. cyber- nebo typosquatting, který využívá překlepů uživatele při zadávání internetové adresy. Výsledkem může být v lepším případě ohrožení reputace tím, že místo očekávaného obsahu se uživatel setká s pornografií či pochybným reklamním sdělením; v horším případě půjde o trestný čin v podobě například **phishingového podvodu**.

8. Jak doménu chránit?

Pro ochranu a správné fungování domén mohou nejvíce udělat hlavně jejich držitelé. Například tím, že do registru domén poskytnou správné údaje o své totožnosti a dohlédnou na to, aby byly v tomto registru k dispozici stále aktuální kontakty. Důležité je také zvážit, kdo získá práva k jednání s registrátorem o záležitostech spojených se správou domény jako prodloužení registrace, změna údajů v registru, platby apod. Nežádá se stává, že doménu firmy někdo „vynese“ s cílem si ji ponechat, popřípadě zpětně prodat. Držitelé by měli myslet i na to, že péče o domény se komplikuje s jejich rostoucím počtem.

Přímé ohrožení domény by přicházelo v úvahu v případě poškození či útoku na samotný centrální registr. Pokud by přestal fungovat, stránky s koncovkou .CZ by nebylo možné registrovat a spravovat. Proti takové situaci se CZ.NIC pojistil rozmístěním více identických kopií registračního systému v České republice. Každá z kopií má samostatné připojení do peeringového centra **NIX.CZ** a nezávislou konektivitu do zahraničí přes IPv4 i IPv6.

Jmenné servery obsahující pouze technické informace o doménách .CZ a jsou kromě lokalit v Česku umístěny ještě na **dalších místech** (např. Vídeň, Frankfurt nad Mohanem, Stockholm a Redwood City v Kalifornii). Jejich úkolem je v případě výpadku některého z jmenových serverů v České republice ten nefunkční zastoupit.

9. Právo na doménu

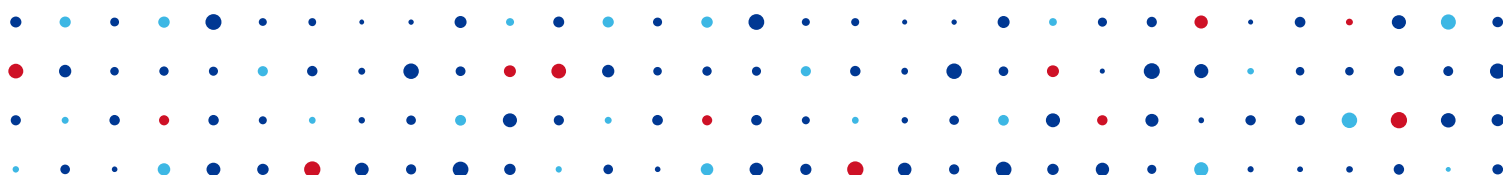
V souvislosti s doménami se často hovoří o tzv. doménových sporech. K nim nejčastěji dochází ve chvíli, kdy si někdo zaregistruje doménu, která má stejný nebo velmi podobný název jako firma nebo produkt někoho jiného. Spor lze řešit dohodou mezi subjekty o odkoupení či přenechání domény. Taková dohoda ale bývá spíše vzácností, daleko častěji se spory řeší soudní cestou. Aby se zrychlilo řešení doménových sporů vypracoval CZ.NIC ve spolupráci s Rozhodčím soudem při Hospodářské a Agrární komoře České republiky dokument s názvem **Pravidla alternativního řešení sporů**; ta jsou zároveň i součástí pravidel registrace. Pokud se třetí osoba domnívá, že registrace domény porušuje její práva a rozhodne se pro řešení sporu u rozhodčího soudu při Hospodářské komoře a Agrární komoře ČR, z Pravidel pro držitele domény plyne povinnost se tomuto řízení a konečnému verdiktu podrobit.

10. Budoucnost české domény

Hodně pozornosti vyvolalo spuštění projektu **Háčkyčárky.cz** a diskuze o možnosti zavedení systému IDN (použití národních znaků v názvech domén), do českých domén. Pro CZ.NIC je při rozhodování, zda **IDN** zavést či nikoli, směrodatný názor většiny internetové komunity. A ten se zdá být zatím spíše odmítavý.

V posledních letech pracuje CZ.NIC na zavádění technologie **DNSSEC** do domén .CZ. DNSSEC je rozšíření DNS, které zvyšuje bezpečnost používání doménových jmen. S touto technologií má uživatel jistotu, že internetová služba, kterou chce použít, je pravá a nestal se obětí podvodu. DNSSEC je přirozený krok, jak zlepšit služby doménového registru a zvýšit bezpečnost DNS a internetu obecně.

Zatím poslední projekt správce české národní domény .CZ má název **mojeID**. Díky této službě mohou uživatelé českého internetu používat pro přihlašování na internetové stránky a k různým webovým službám jednotné identifikační údaje (uživatelské jméno a heslo). S využitím mojeID tak není potřeba zakládat vždy nový účet a procházet opakovaně zdoluhavým a složitým procesem registrace. MojeID také umožňuje udržovat údaje o jeho držiteli na jednom bezpečném místě a stále aktuální. MojeID vychází z otevřeného standardu **OpenID**, který rozšiřuje o možnost ověření držitele mojeID identity.

Pokud jste zde nenašli odpovědi, které jste hledali, kontaktujte:

Vilém Sládek

PR manažer sdružení CZ.NIC

T: +420 222 745 117

M: +420 739 452 919

E: vilem.sladek@nic.cz

Více informací o doménách, sdružení, novinkách ze světa internetu a internetových technologiích můžete najít také na oficiální adrese sdružení www.nic.cz, v [Novinkách](#), na [blogu](#) zaměstnanců CZ.NIC, na [Twitteru](#), na [Google +](#) nebo na fanouškovské stránce na Facebooku.

